

Bewaren voor morgen

🕒 **Duur** 60 minuten (plus tijd voor afronding of presentatie)

🎯 **Lesdoel** De leerlingen verdiepen zich in de rol van erfgoed in een veranderende samenleving. Ze denken kritisch na over behoud, digitalisering en identiteit. Ook maken ze kennis met keuzes rond restauratie, toekomstgericht bewaren en erfgoed als spiegel van waarden. Zo ontwikkelen ze een bewuste houding richting cultureel erfgoed.

Verbindende leergebieden

- Oriëntatie op tijd, geschiedenis en samenleving
- Taalontwikkeling (mening vormen, onderbouwen, presenteren)
- Kunstzinnige oriëntatie (verbeelden, digitaal creëren)
- Burgerschap (kritisch denken, erfgoed, democratische keuzes)

Kerdoelen

Burgerschap

- 2 Diversiteit – Leerlingen herkennen en respecteren onderlinge verschillen.
- 4 Maatschappelijke betrokkenheid – Leerlingen oefenen actief burgerschap en sociale verantwoordelijkheid.
- 6 Maatschappelijke vraagstukken – Leerlingen verkennen de oorzaken en gevolgen van discriminatie en uitsluiting.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen onderzoeken informatiebronnen en vormen een mening.
- 3A Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen onderbouwen keuzes en presenteren hun standpunten.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen onderzoeken culturele waarden vanuit verschillende perspectieven.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen maken werkstukken over toekomstig erfgoed.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen ervaren dat erfgoed ons verbindt met verleden, heden en toekomst.

Mens en maatschappij

- 3 Wereldbeeld – Leerlingen leren kritisch nadenken over behoud, digitalisering en identiteit
- 7 Doorwerking van het verleden – Leerlingen leren over het verleden en de betekenis ervan voor nu en de toekomst.
- 12 Sociale omgeving – Leerlingen leren kritisch kijken naar maatschappelijke veranderingen en erfgoed.

Benodigdheden

- Stemkaartjes, beeldmateriaal en voorbeeldcasussen (restauratie, vernietiging, herbestemming)
- Tablets of telefoons (voor video of digitaal werk)
- Werkbladen: tijdscapsule, discussiestellingen, erfgoedonderzoek
- Afbeeldingen van tastbaar en digitaal erfgoed
- Eventueel: interviewfragmenten met restaurateurs, erfgoedspecialisten of kunstenaars

Introductie voor de leerkracht

In groep 8 zijn leerlingen nieuwsgierig naar 'het grotere geheel': ze kunnen redeneren, standpunten innemen en verbanden leggen tussen verleden, heden en toekomst. Deze les biedt hun ruimte om na te denken over de rol van erfgoed in de wereld van morgen. Wat bewaren we en waarom? Wie beslist dat? Wat gebeurt er als erfgoed verdwijnt of juist digitaal wordt vastgelegd? En wat zegt erfgoed eigenlijk over onze waarden? Deze vragen helpen leerlingen om erfgoed niet alleen te zien als iets ouds, maar ook als iets levends – iets wat meeverandert met de samenleving.

De les combineert kritisch denken, expressie en ethische dilemma's. Je hoeft als leerkracht niet overal het antwoord op te hebben: nieuwsgierigheid en ruimte voor dialoog zijn het belangrijkste. Zo bereid je leerlingen voor op een verantwoordelijke, democratische houding ten opzichte van cultuur en erfgoed.

Omschrijving van de opdracht

De leerlingen kiezen een actueel of toekomstgericht erfgoedthema en onderzoeken wat ermee moet gebeuren: bewaren, vernieuwen, digitaliseren, doorgeven of juist loslaten. Ze onderbouwen hun keuze en verbeelden hun inzichten creatief.

Begeleiding

Gebruik vragen als:

- Wat betekent dit gebouw of dit gebruik voor mensen van nu?
- Is het belangrijker om iets te bewaren of om iets nieuws te maken?
- Wie beslist wat erfgoed is?

Geef ruimte aan argumentatie én gevoel.

Kennisoverdracht

Bespreek de volgende vragen:

- Wat gebeurt er met erfgoed in een digitale wereld?
- Wat is restaureren – en hoe bepaal je of dat nodig is?
- Wat zijn de risico's van verlies?
- Hoe weerspiegelt erfgoed de samenleving van nu?

Gebruik actuele voorbeelden (bijvoorbeeld Notre-Dame, UNESCO, online musea).

Differentiatie

- Laat leerlingen kiezen tussen digitale of creatieve verwerking.
- Gebruik structuurkaarten bij discussies of presentaties.
- Snelle denkers: bedenk een eigen dilemma of voorstel aan UNESCO over erfgoed van de toekomst.

De vijf fasen van de leercirkel**Verwonderen**

Doel: leerlingen verwonderen zich over wat 'bewaren' eigenlijk betekent.

Activiteit: laat een beeld zien van een gerestaureerd kunstwerk en de digitale versie daarvan. Vraag:

- Is dit hetzelfde?
- Wat is hier belangrijk: de inhoud, de vorm of het gevoel?

Laat leerlingen een voorwerp tekenen dat zij nooit willen vergeten of een herinnering die ze altijd willen bewaren.

Oriënteren

Doel: leerlingen maken kennis met actuele erfgoedvraagstukken.

Activiteit: laat drie casussen zien, bijvoorbeeld een kerk die gesloopt dreigt te worden, een boek dat alleen nog digitaal bestaat en een traditie die verdwijnt. Vraag:

- Wat speelt hier?
- Wat vinden jullie?

Verzamel reacties op het bord en bespreek verschillen in perspectief.

Onderzoeken

Doel: leerlingen onderzoeken wat erfgoed betekent voor de toekomst.

Activiteit: leerlingen werken in groepjes en maken een tijdscapsule, een restauratieplan of een digitaal museumvoorstel. Ze beantwoorden de volgende vragen:

- Wat willen wij bewaren?
- Waarom is dat belangrijk?
- Wat kunnen we digitaal doorgeven en wat niet?

Laat leerlingen argumenten verzamelen en kritisch nadenken.

Uitvoeren

Doel: leerlingen geven vorm aan hun visie op toekomstig erfgoed.

Activiteit: leerlingen werken in groepjes en houden een presentatie of pitch, of maken een video over hun erfgoedkeuze:

- poster: 'Dit moet blijven';
- video-interview: 'Waarom dit voor ons belangrijk is';
- tijdscapsule: 'Voor de 22e eeuw bewaren wij ...'

Organiseer een erfgoedmarkt of presentatieochtend.

Reflecteren

Doel: leerlingen reflecteren op de rol van erfgoed in een veranderende wereld.

Activiteit: klassikale kring met vragen als:

- Wat betekent erfgoed voor jou persoonlijk?
- Hoe verandert de waarde van iets als het digitaal wordt?
- Wat wil jij dat jouw generatie doorgeeft?

Laat leerlingen de volgende zinnen afmaken:

- Ik wil dat mensen in de toekomst weten dat ...
- Voor mij is erfgoed ...
- Wat ik vandaag geleerd heb over bewaren, is ...

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observeer:

- Wie durft een eigen standpunt in te nemen over erfgoed?
- Wie denkt toekomstgericht en kritisch?
- Wie legt verbinding tussen erfgoed, identiteit en samenleving?

Reflecteer:

- Welke thema's roepen weerstand, enthousiasme of nieuwsgierigheid op?
- Hoe kan ik erfgoed koppelen aan burgerschap, mediawijsheid of ethiek?
- Wat nemen deze leerlingen mee naar de brugklas?

Mogelijke vervolgvragen

- Digitale identiteit en erfgoed
- Vergeten of bewaard? – erfgoed en sociale media
- Een museum voor de toekomst
- Geloof in verandering – hoe religieus erfgoed leeft in nieuwe tijden
- Wat wil jij nalaten? – over persoonlijke geschiedenis en maatschappelijke keuzes

Deze lesbrief hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl